

ДИДАКТИЧНІ ВИМОГИ ДО ПІДРУЧНИКА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Катерина Пономарьова,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна,
e-mail: k_ponom@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6655-3773

У статті проаналізовано дидактико-методичні дослідження в галузі українського підручникотворення для початкової школи. Визначено цілі навчальної книги в умовах реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. Обґрунтовано актуальність створення інноваційних підручників з української мови, які б забезпечували формування в молодших школярів предметних і ключових компетентностей. Уточнено функції підручника з української мови для початкової школи в умовах компетентнісно орієнтованого навчання, вимоги до його змістового наповнення, структурних компонентів та способів презентації дидактичного матеріалу.

Ключові слова: компетентнісно орієнтоване навчання; початкова школа; підручник з української мови; дидактичні вимоги.

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування середньої освіти спрямований на запровадження компетентнісного підходу, який передбачає формування в учнів ключових і предметних компетентностей. Цей курс задекларовано в Концепції Нової української школи, де констатується, що «знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [1, с. 10]. Досягнення поставленої мети вимагає не тільки оновлення змісту, модернізації методів, прийомів, організаційних форм навчання, а й створення інноваційного навчально-методичного забезпечення, зокрема, підручників нового покоління, які б відповідали вимогам часу і сприяли реалізації компетентнісно орієнтованого навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підручникотворення в галузі початкової освіти досліджувалась багатьма вітчизняними науковцями. Зокрема, Я. П. Кодлюк обґрунтувала теоретичні основи побудови навчальної книги для початкової школи: сутність підручника, принципи побудови, функції, структуру [2]. О. Я. Савченко окреслила тенденції, які характеризують сучасне підручникотворення в початковій школі: побудова підручника на засадах дитиноцентризму, розширення й переосмислення функцій навчальної книги, посилення мотиваційного компонента, реалізація в підручнику певної педагогічної технології, забезпечення диференційованого підходу в навчанні, наявність засобів формування загальнонавчальних умінь і навичок [3, с. 93-97].

Проблемі створення підручників з мови для початкової школи присвячували свої наукові пошуки І. П. Гудзик (визначила лінгводидактичні особливості підручників для компетентнісно орієнтованого навчання мови в початковій школі [4, с. 150-178]), М. С. Вашуленко (досліджував принципи початкового навчання рідної мови і мовлення [5, с. 18-27]), О. Н. Хорошковська (розглядала підручник як засіб реалізації змісту навчання і один з найважливіших компонентів лінгводидактичної системи [6, с. 50-63]), Л. О. Варзацька (розробила методiku застосування системи комплексних вправ у процесі навчання молодших школярів української мови [7, с. 4-48]).

Ретроспективний аналіз вітчизняного підручникотворення дає підстави для висновків про те, що на кожному етапі розвитку початкової освіти в Україні до підручників висувалися нові вимоги. На часі актуальним є створення інноваційних підручників з української мови, які б забезпечували формування в молодших школярів предметних і ключових компетентностей, насамперед – комунікативної й уміння вчитися.

Формулювання цілей статті. У даній публікації ставимо за мету окреслити дидактичні вимоги до підручників з української мови для початкової школи в умовах компетентнісно орієнтованого навчання.

Виклад основного матеріалу. У сучасній дидактиці підручник розглядається як «вид навчальної літератури, який презентує знання і види діяльності з конкретного навчального предмета відповідно до державних стандартів освіти та вимог навчальної програми з урахуванням особливостей цього предмета (його домінуючої функції), типу школи, вікових особливостей учнів і будується на засадах домінуючої концепції навчання» [8, с. 14].

А. В. Хуторський стверджує, що перед створенням методологічної основи конструювання конкретного підручника, необхідно визначитися, якій освітній системі він буде служити [9, с. 11]. На думку вітчизняної дослідниці компетентнісно орієнтованого навчання мови в початковій школі І. П. Гудзик, освітня система, спрямована на формування ключових компетентностей, передбачає використання підручників, у яких повною мірою враховано пріоритети цієї системи в цілому й окремих навчальних предметів зокрема [4, с. 150].

Компетентнісний підхід у навчанні молодших школярів української мови має бути реалізований в підручниках, дидактичний матеріал яких повинен підпорядковуватись основній меті початкового мовного курсу – формуванню комунікативної компетентності учнів. З цього погляду актуальним є визначення дидактичних вимог до підручників, призначених для компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів української мови.

Створення підручників на засадах компетентнісного підходу вимагає переосмислення функцій і змістового наповнення навчальної книги, принципів відбору, структури та способів презентації дидактичного матеріалу.

У процесі розроблення підручників нового покоління необхідно враховувати сучасні погляди на функції навчальних засобів. Характеризуючи особливості підручникотворення в початковій школі в умовах компетентнісно орієнтованого навчання О. Я. Савченко зазначає, що «на відміну від попереднього періоду сучасний підручник є навчальною книгою, яка насамперед покликана мотивувати дітей до навчання, до самостійної праці» [3, с. 93]. Тому, на протигагу традиційним підходам, за яких на навчальну книгу покладалась в основному інформаційна функція, в нових підручниках належна увага має приділятися забезпеченню мотиваційної функції, від якої значною мірою залежить реалізація всіх інших. Адже інтерес до предмета, бажання його вивчати є важливою умовою успіху в навчанні.

Засобами реалізації мотиваційної функції навчальної книги є використання діалогічного стилю спілкування автора з учнем; зрозуміла, яскрава, образна, емоційно-виразна мова підручника; глибока і послідовна логіка викладу; багатофункціональний ілюстративний матеріал; цікаві, доступні, насичені живими образами тексти; доречне використання цікавих додаткових повідомлень, елементів гумору, дотепних діалогів; уміщення завдань, що передбачають роботу в парі, групі; наявність ігрових ситуацій; персоналізовані формулювання завдань; заохочення учнів до висловлення власної думки; творчі завдання тощо [10, с. 10].

В умовах компетентнісно орієнтованого навчання переосмислення потребує реалізація інформаційної функції сучасного підручника з української мови. Лінгвістичні відомості в підручнику варто розглядати не самостійним предметом вивчення, а засобом і умовою розвитку сприймання, уяви, мислення, емоційно-вольової сфери, уваги, мовленнєво-творчих здібностей дитини, формування її комунікативної компетентності.

Зміна фокусу навчання у бік практики, інтерактивності та функціональності передбачає засвоєння мовних знань, умінь і навичок у процесі дослідницької та пошукової діяльності. Зважаючи на те, що вивчення мовних одиниць і явищ у початковій школі носить пропедевтичний характер і здійснюється на практичному рівні, у підручниках має бути реалізована дидактична модель, яка охоплює три етапи формування мовних знань і вмінь: 1) презентація мовної одиниці чи явища; 2) тренування і формування мовних умінь; 3) застосування мовних знань і вмінь.

На першому етапі здійснюється виявлення мовної одиниці чи явища в тексті, визначення їх суттєвих ознак чи властивостей. З цією метою в підручнику доцільним є алгоритм дослідження, який передбачає виконання певних розумових операцій: спостереження за мовними одиницями і явищами, їх аналіз, порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнення учнями своїх спостережень і думок, формулювання під керівництвом учителя висновку і зіставлення його з поданим у підручнику правилом. Продемонструємо застосування такого підходу на прикладі вивчення теми «Написання з великої букви кличок тварин».

Прочитай уривок з казки Івана Франка. Впиши в одну колонку назви тварин, а в іншу – їх клички.

Був собі дід Андрушка, а в нього – баба Марушка, а в баби донечка Мінка, а в дочки собачка Хвінка, а в собачки – товаришка, киця Варварка, а в киці – вихованка, мишка Сіроманка.

Проведи дослідження

1. З якої букви написані назви тварин?
2. З якої букви написані клички тварин?
3. Який висновок можеш зробити? Перевір себе за правилом.

Правило

Клички тварин пишемо з великої букви.

У процесі реалізації дослідницького підходу до засвоєння початкових лінгвістичних знань молодші школярі відкривають для себе мовні одиниці та явища й усвідомлено засвоюють правила орфоєпії і правопису в процесі активної розумової діяльності. За такого підходу забезпечується усвідомленість і міцність засвоєння теоретичних мовних знань і практичних умінь, формуються складники ключової компетентності уміння вчитися.

На другому етапі відбувається закріплення, уточнення мовних знань і формування мовних умінь. Для цього в підручнику необхідно розмістити цілісну систему вправ і завдань, дидактичними ознаками якої є: цілеспрямованість на забезпечення очікуваних результатів навчання з певної теми; наступність між вправами; відповідність послідовності вправ і завдань логіці процесу засвоєння знань і формування умінь; поступове нарощування складності завдань. Система має охоплювати завдання різних когнітивних рівнів: репродуктивні, які виконуються за зразком; конструктивні, що передбачають застосування знань і вмінь в дещо зміненій ситуації; творчі, спрямовані на використання засвоєного матеріалу в новій ситуації без прикладу.

Мета третього етапу – застосування набутих мовних знань і вмінь у мовленнєвій практиці, в процесі побудови усних і письмових зв'язних висловлень. Для цього в підручниках мають бути мовленнєво-творчі завдання. У початковій школі вони передбачають написання невеликих за обсягом (2-4 речення в 2 класі і 4-6 речень у

3-4 класах) текстів на цікаву, близьку і зрозумілу дітям відповідного вікового періоду тему, пов'язану з тематикою уроку. Наприклад, під час вивчення теми «Поділ слів на склади», доречним буде таке мовленнєво-творче завдання:

Утвори слова з перших складів поданих слів. Побудуй з ними розповідь (2-3 речення) і запиши їх.

Урок, любка, лелека, насіння, іриси, гратися, шкатулка.

Розвивальна і виховна функції підручника з української мови покликані забезпечити розвиток пізнавальних здібностей молодших школярів, їхнє громадянське, патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання. Для реалізації цих функцій доцільно використовувати тексти, різні за змістом, жанрами і стилями, прозові і віршові, монологічні й діалогічні, що мають пізнавальний, розвивальний, повчальний і виховний потенціал; різноманітний і багатофункціональний ілюстративний матеріал; медіапродукти; завдання з логічним навантаженням, на кмітливість (мовні загадки, граматичні приклади, ребуси, кросворди, головоломки та ін.); інтерактивні форми організації навчальної діяльності тощо.

Упровадження компетентнісного підходу зумовило новий підхід до відбору змісту навчання. Важливим складником системи формування змісту початкової мовної освіти стало чітке бачення того, яким має бути результат педагогічного партнерства «учень-учитель» [11, с. 15]. Тому підручник з української мови повинен містити дидактичну систему, яка спроможна забезпечити досягнення результатів навчання, чітко визначених у новому Державному стандарті початкової освіти і типовій освітній програмі мовно-літературної галузі. Відповідно до цих нормативних документів навчання учнів початкової школи української мови здійснюється за такими змістовими лініями: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища». Кожна з ліній спрямована на формування складників комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється в здатності розуміти і відтворювати сприйняту на слух або прочитану інформацію, спілкуватися з людьми різного віку і статусу, висловлювати свої думки в усній і письмовій формах, вільно володіти мовою в різних навчальних і життєвих ситуаціях.

З огляду на зазначене, пріоритетом у навчанні молодших школярів української мови стає розвиток різних видів мовленнєвої діяльності на противагу традиційному вивченню теоретичних знань з мови і виконанню тренувальних вправ і завдань, що передбачають закріплення цих знань. Для забезпечення такого підходу в сучасних підручниках з української мови необхідно змінити співвідношення мовного і мовленнєвого матеріалу на користь останнього, а також запровадити методичну модель дослідження медіатекстів.

Реалізація змісту початкової мовної освіти в нових підручниках має здійснюватися через призму таких положень: забезпечення органічного зв'язку мови, мовлення і мислення, постійне тренування учнів у висловленні думок; мовні знання – не самоціль, а засіб формування й удосконалення структури думки, яка виражається в

побудові зв'язних висловлень; мовні знання і мовленнєві уміння та навички розглядаються як основа формування в молодших школярів комунікативної компетентності.

Сучасний шкільний підручник повинен мати виразні ознаки певної педагогічної технології. Як свідчать результати проведених нами експериментальних досліджень, ефективним є запровадження в підручниках з української мови технології комплексної реалізації всіх змістових ліній. Її сутність полягає в тому, що вивчення мовних одиниць і явищ відбувається на основі тексту (реалізація текстоцентричного підходу); зміст навчальних текстів крім мовного і мовленнєвого несе розвивальне і виховне навантаження; засобом пізнання є дидактична система, яка передбачає виконання ряду мисленнєвих операцій (спостереження, аналізу, порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнення, умовиводів); завершальним етапом опанування мовних знань і мовленнєвих умінь є застосування їх у зв'язному усному й писемному мовленні.

Зазначена технологія передбачає, що на всіх етапах пізнання учень залучається до дослідницько-пошукової і творчої діяльності. Система комплексних вправ, різних за мірою допомоги, рівнем творчості, способами інтеграції видів діяльності, забезпечує саморозвиток, самовиховання дитини, є засобом прилучення до духовної скарбниці рідного народу, творчого самовираження, самоствердження в суспільному житті.

Актуальним в умовах компетентнісно орієнтованого навчання є використання в сучасних підручниках інтерактивних технологій, які передбачають моделювання навчальних і життєвих ситуацій, використання рольових ігор, що сприяють формуванню життєво важливих навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва і взаємодії. Для молодших школярів цікавими і посилюючими є такі інтерактивні прийоми, як «мікрофон», «акваріум», «мозковий штурм», метод проєктів тощо. Наведемо приклад застосування прийому «мікрофон» під час вивчення теми «Дієслово».

*Доберіть якомога більше дієслів до іменника **пташка** і скажіть їх по черзі в умовний мікрофон.*

(Орієнтовний перелік дієслів: летить, співає, сидить, висиджує, годує, піклується, щебече, дзьобає, стрибає, зимує, відлітає та ін.)

Певних змін потребує структура сучасного підручника з української мови, у якій традиційно розрізняють текст і позатекстові компоненти (апарат організації засвоєння, ілюстративний матеріал, апарат орієнтування).

Основним принципом побудови компетентнісно орієнтованого підручника з української мови вважаємо текстоцентричний. Він передбачає засвоєння початкових лінгвістичних знань і формування мовленнєвих умінь молодших школярів на основі різних видів текстів (художніх, науково-художніх, навчальних, медіа), які використовуються з різною дидактичною метою: для слухання, читання, аналізу та інтерпретації, пошуку в них потрібної інформації, виокремлення мовних одиниць чи явищ, що вивчаються. Добираючи тексти, варто враховувати також їх потенціал для реалізації мотиваційної, розвивальної і виховної функцій навчальної книги.

Крім текстів підручник має містити апарат організації засвоєння, зокрема: алгоритми досліджень мовних одиниць і явищ; правила для запам'ятовування і для пропедевтичного ознайомлення; мовні та мовленнєві вправи і завдання різних когнітивних рівнів; зразки виконання завдань, пам'ятки, довідки, таблиці, схеми тощо. З метою забезпечення диференційованого підходу в навчанні крім вправ і завдань, обов'язкових для виконання, мають бути додаткові вправи, що виконуватимуться за бажанням, завдання підвищеної складності, на вибір.

Особливої уваги потребує добір ілюстративного матеріалу, якому відведена роль «виступати наочною опорою мислення, посилювати пізнавальний, естетичний, емоційний та інші аспекти навчального матеріалу» [10, с. 13]. У доборі ілюстрацій слід керуватися такими принципами: доступність, раціональне співвідношення реалістичних і умовних образів, образотворча різноманітність і водночас цілісність, пізнавальний, виховний і розвивальний потенціал, наближення до реалій життя й інтересів сучасної дитини, українознавча тематика, гендерний підхід.

Головною дидактичною характеристикою ілюстрацій у навчальній книзі вважаємо багатофункціональність. Інформаційну функцію виконують наочні зображення, які виступають носієм знань, сприяють розкриттю основного дидактичного матеріалу, доповнюють і конкретизують його. Розвивальна функція ілюстративного матеріалу виявляється в сприянні розвитку психічних процесів (уваги, пам'яті, уяви, мислення), мовленнєво-творчих здібностей. Виховна функція передбачає формування в молодших школярів естетичних смаків, системи цінностей. Мотиваційна забезпечує емоційно-позитивне тло навчання, розвиває пізнавальний інтерес [10, с. 13-14]. Зазначені функції будуть реалізовані за умови сприяння методичного апарату підручника ефективній роботі з ілюстраціями. Для цього необхідна наявність посилань на ілюстрації в тексті та апараті організації засвоєння дидактичного матеріалу.

Важливим атрибутом навчальної книги є апарат орієнтування, призначений для забезпечення орієнтації учня в її структурі. До цього структурного компонента належать передмова, умовні позначення, зміст, рубрикація тощо.

У нових підручниках основним критерієм формування апарату орієнтування є врахування потреб і вікових можливостей учня – основного користувача навчальної книги й активного учасника освітнього процесу. Врахування цього критерію забезпечить доступність апарату орієнтування для дитячого сприймання. Тому з особливою ретельністю необхідно підходити до структурування сторінок навчальної книги, вибору й художнього оформлення умовних позначень, виділення рубрик, оформлення правил, алгоритмів, довідок, зразків тощо.

З огляду на те, що мовно-мовленнєві правила в початковому курсі української мови мають бути розраховані не стільки на запам'ятовування, скільки на практичне застосування, в підручниках має бути посилена їх інструментальна роль (забезпечення пояснювальної функції). Необхідно також чітко розмежовувати ті теоретичні відомості, які учень має запам'ятати, і ті, що призначені для ознайомлення.

Для реалізації особистісно орієнтованого підходу в підручниках потрібно використовувати діалогічний виклад навчального матеріалу, який сприяє активізації уваги учня, допомагає зацікавити користувача, звернутись до його життєвого досвіду, залучити до співпраці. З цією метою підручники мають містити завдання із зверненням до учня з метою заохочення і спонукання його до певних навчально-пізнавальних дій, з пропозицією висловити свої думки на основі власних спостережень, обговорити її в парі, групі, звірити свої міркування з правилом, перевірити правильність виконаного завдання, скориставшись ключем для самоперевірки, поділитись власним життєвим досвідом, здійснити рефлексивний аналіз власної навчальної діяльності на уроці тощо.

Значну увагу слід приділяти реалізації в підручнику різних форм навчальної взаємодії учнів. Вони можуть забезпечуватися шляхом запровадження рубрик «Працюйте в парі», «Попрацюйте в групі», «Перевір роботу сусіда по парті», «Підготуйте проект», «Пограйте в гру», «Розіграйте сценку», «Конкурс кращих творів», «Мовна вікторина» тощо. Використання різних форм організації навчальної діяльності сприятиме розвитку індивідуальних творчих здібностей молодших школярів, формуванню навичок співпраці, які допомагатимуть їм успішно адаптуватися в соціумі.

Сучасний підручник має готувати учнів до самонавчання. З цією метою доцільними є алгоритми дослідження мовних одиниць і явищ, зразки виконання завдань, пам'ятки, довідки, спеціальні завдання, що розвивають мовну пильність (знайти слово на певне правило, згрупувати предмети за певною ознакою, знайти помилку, відредагувати речення, текст тощо).

Важливо, щоб у підручниках з української мови для початкової школи зберігалась наступність між класами й основною школою. Сприяє цьому концентрична побудова навчального змісту підручників, яка передбачає розширення і поглиблення від класу до класу знань, що стосуються мовних одиниць різних рівнів, і вдосконалення та розвиток комунікативних умінь.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Компетентісно орієнтовані цілі і зміст початкової мовної освіти зумовили переосмислення дидактичних вимог до сучасного підручника з української мови для молодших школярів. Насамперед, він має будуватися на засадах дитиноцентризму, який висуває на перше місце інтереси, потреби і можливості учнів. За такого підходу зростає роль мотиваційної функції навчальної книги. Сучасний підручник покликаний реалізувати зв'язок навчання з життям, забезпечувати практичне застосування знань і умінь в навчальній діяльності і життєвих ситуаціях. Змістове наповнення, структура і способи презентації дидактичного матеріалу в підручнику з української мови для початкової школи підпорядковуються формуванню в молодших школярів комунікативної компетентності та уміння вчитися.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень вважаємо визначення дидактичних вимог до електронного підручника з української мови для початкової школи.

Література

1. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Львів, 2016. 34 с.
2. Кодлюк Я. П. Підручник для початкової школи: теорія і практика. Тернопіль. Підручники і посібники, 2004. 228 с.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: Підручн. Київ. Грамота, 2012. 504 с.
4. Гудзик И. Ф. Компетентностно ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школах с украинским языком обучения). Чернівці. Видавничий дім «Букрек», 2007. 496 с.
5. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. Київ. Освіта, 2006. 268 с.
6. Хорошковська О. Н. Лінгводидактична система початкового навчання української мови у школах з російською мовою навчання. Київ, 1999. 306 с.
7. Варзацька Л. О. Рідна мова й мовлення. Розвивальне навчання в початкових класах: Монографія. Кам'янець-Подільський. Абетка, 2004. 312 с.
8. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: Підручн. для магістрантів та студ. пед. ф-ів. Київ. Наш час, 2006. 368 с.
9. Хуторской А. В. Место учебника в дидактической системе. *Педагогика*, 2005. №4. С. 10-18.
10. Кодлюк Я. П., Янченко О. Я. Робота з підручником на уроках у початковій школі: Посібн. для вчителя початкової школи / За ред. О. Я. Савченко. Київ. Наш час, 2009. 104 с.
11. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.

References

1. Konceptual`ni zasady` reformuvannya seredn`oyi osvity`. L`viv, 2016. 34 s. (in Ukrainian)
2. Kodlyuk Ya. P. Pidruchny`k dlya pochatkovoyi shkoly`: teoriya i prakty`ka. Ternopil`. Pidruchny`ky` i posibny`ky`, 2004. 228 s. (in Ukrainian)
3. Savchenko O. Ya. Dy`dakty`ka pochatkovoyi osvity`: Pidruchny`k. Ky`viv. Gramota, 2012. 504 s. (in Ukrainian)
4. Gudzik I. F. Kompetentnostno orientirovannee obuchenie russkomu jazyku v nachal`nyh klassah (v shkolah s ukrainskim jazykom obuchenija). Chernivtsi. Vidavnichij dim "Bukrek", 2007. 496 s. (in Russian)
5. Vashulenko M. S. Ukrayins`ka mova i movlennya v pochatkovij shkoli: Metod. posib. Ky`viv. Osvita, 2006. 268 s. (in Ukrainian)
6. Xoroshkovs`ka O. N. Lingvody`dakty`chna sy`stema pochatkovogo navchannya ukraiyins`koyi movy` u shkolah z rosijis`koyu movoyu navchannya. Ky`viv, 1999. 306 s. (in Ukrainian)
7. Varzac`ka L. O. Ridna mova j movlennya. Rozvy`val`ne navchannya v pochatkovy`x klasax: Monografiya. Kam`yanecz`-Podil`s`ky`j. Abetka, 2004. 312 s. (in Ukrainian)
8. Kodlyuk Ya. P. Teoriya i prakty`ka pidruchny`kotvorennya v pochatkovij osviti: Pidruchn. dlya magistrantiv ta stud. ped. f-iv. Ky`viv. Nash chas, 2006. 368 s. (in Ukrainian)
9. Hutorskoj A. V. Mesto uchebnika v didakticheskoy sisteme. *Pedagogika*, 2005. №4. S. 10-18. (in Russian)
10. Kodlyuk Ya. P., Yanchenko O. Ya. Robota z pidruchny`kom na urokax u pochatkovij shkoli: Posibny`k dlya vchy`telya pochatkovoyi shkoly` / Za red. O. Ya. Savchenko. Ky`viv. Nash chas, 2009. 104 s. (in Ukrainian)
11. Nova ukraiyins`ka shkola: osnovy` Standartu osvity`. L`viv, 2016. 64 s. (in Ukrainian)

Екатерина Пономарева, кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник отдела начального образования Института педагогики НАПН Украины, г. Киев, Украина

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ТРЕБОВАНИЯ К УЧЕБНИКУ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В УСЛОВИЯХ КОМПЕТЕНТНОСТИ ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье проанализированы дидактико-методические исследования в области создания учебников для начальной школы. Определены цели учебной книги в условиях реализации компетентностного подхода в образовательном процессе. Обоснована актуальность создания инновационных учебников по украинскому языку, обеспечивающих формирование у младших школьников предметных и ключевых компетентностей. Уточнены функции учебника по украинскому языку для начальной школы в условиях компетентностно ориентированного обучения, требования к его содержательному наполнению, структурным компонентам и способам презентации дидактического материала.

Ключевые слова: компетентностно ориентированное обучение; начальная школа; учебник по украинскому языку; дидактические требования.

Kateryna Ponomarova, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Leading Researcher at the Department of Primary Education, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

DIDACTIC REQUIREMENTS FOR UKRAINIAN LANGUAGE TEXTBOOK FOR PRIMARY SCHOOL IN THE CONDITIONS OF COMPETENCE-BASED EDUCATION

The article analyzes didactic and methodological researches in the field of creating textbooks for primary school. The objectives of the textbook are determined in the context of the implementation of the competence-based approach in the educational process. It is substantiated the relevance of creating innovative Ukrainian language textbooks, that are ensuring the formation of subject and key competences in primary school students. The functions of the Ukrainian language textbook for primary school in terms of competence-based learning, the requirements for its content, structural components and methods for presenting didactic material are clarified.

Keywords: competence-based education; primary school; Ukrainian language textbook; didactic requirements.